

Rotterdams succes met gebiedseigen zaad

De vraag naar bloemrijke zaadmengsels neemt enorm toe. Maar niet elk zaadmengsel is ook nuttig. De Rotterdamse ervaring is dat door het gebruik van regionaal verzamelde natuurzaden een vegetatie ontstaat die het beste aansluit op de lokale omstandigheid. Ook geeft een dergelijk natuurzadenmengsel een hoge meerwaarde voor insecten, want de planten uit dit zaad zijn bio-actiever, zij worden simpelweg beter bestoven omdat de regionale insecten erop zijn aangepast. Bij het verzamelen van regionale natuurzaden komt evenwel veel kijken. Wat is hiervoor nodig en hoe pak je het aan? In Rotterdam is hier al meer dan dertig jaar ervaring mee.

Landschapsonderhoud Rotterdam is opgericht in 1988 en houdt zich, samen met de gemeente Rotterdam, bezig met het realiseren en ecologisch onderhouden van bloemrijke openbare ruimtes en het vergroten van de (insecten) biodiversiteit. Dit doen we onder andere door het toepassen van gebiedseigen natuurzaden bij herinrichtingen van deze openbare ruimtes. Deze jarenlange samenwerking heeft geleid tot een toenevend aantal bloemrijke bermen en parken in Rotterdam en een hoop kennis en kunde over insecten, het verzamelen van plantenzaden, het samenstellen van zaadmengsels en de specifieke eigenschappen van de toegepaste plantensoorten. De zaden zijn daarbij v n Rotterdam en dienen enkel vóór de stad Rotterdam.

Landschapsonderhoud Rotterdam inventariseert, oogst, droogt, schoont, slaat zaden op en maakt er mengsels mee. Bij de inventarisaties wordt gekeken naar gezonde bronpopulaties van voldoende grootte die tot optimale zaadrijping kunnen komen. Soms wordt het maaibeheer daarop aangepast. Zonder inventarisatie van het zaadzettingsproces bestaat het risico dat er bloemen met onrijpe zaden of lege zaadhoofdjes geoogst worden. Veel soorten worden middels handpluk geoogst. Dat geeft de mogelijkheid om enkel rijpe zaden te oogsten, terwijl de rest nog kan rijpen. Wanneer een

Zaden worden eerst uitgebred gedroogd in de loods.

soort dominant aanwezig is en homogeen af rijpt, verdient machinaal oogsten de voorkeur. Niet alle zaden van een plant of populatie worden geoogst. Zeker als de bronpopulatie kleiner is dan 50 exemplaren wordt per plant maar een deel van de be-

schikbare zaden geoogst.

Om de zaden te kunnen bewaren, worden ze gedroogd op een goed geventileerde plek, ook als ze ogenschijnlijk droog zijn. Dat geeft ook de mogelijkheid aan per ongeluk mee geoogste insecten en spinnen om te ontsnappen.

Heelblaadjes wordt met de hand geoogst.

De Esch

Natuurpark De Esch karakteriseert zich door een groot, slecht toegankelijk binnenterrein en een goed toegankelijke buitenring. Het park is ontstaan nadat de hier opgeslagen baggerspecie uit de Maas is afgedekt met een dikke leeflaag van matig voedselrijke klei. Het gebied wordt sinds 1988 door ons beheerd. Door selectief en gefaseerd maaibeheer is het binnenterrein een oase aan diversiteit. De buitenring is door gerichte inzaaiing van diverse natuurzaden een lust voor het oog en een fijne plek voor veel insecten.

Het Ommoordse veld

Dit park is feitelijk ontstaan door het intact laten van de verkavelingsstructuur bij de woningbouw van Ommoord. Er zijn boomsingels aangeplant wat een intiemer karakter geeft. Binnen deze boomsingels zijn twee vochtige natuurvelden aangelegd

Ommoordse veld.

door maaisel uit een ander vergelijkbaar gebied hier te zaaien. Dit heeft een verbluffend effect gehad. Rietorchis (*Dactylorhiza praetermissa*), Grote ratelaar (*Rhinanthus augustifolius*), Gevleugeld hertshooi (*Hypericum tetrapterum*) en Moeras-spirea (*Filipendula ulmaria*), bij duizenden! De natuurlijke oevers rond dit deel van het park zijn met ons mengsel

voor “oevers en natte ruigte” ingezaaid en grote delen van de bermen met ons mengsel voor “grasland op vochthoudende matig voedselrijke bodem”. Door selectief en gefaseerd maaibeheer wordt dit in stand gehouden.

Het Rietveldpark

Bij het tot stand komen van het Rietveldpark, het grote middengebied van VINEX-

locatie Nesselande, werd een brug gebruikt die te laag bleek om met een tractor te passeren. Het noordelijk deel kreeg Landschapsonderhoud Rotterdam daarom in beheer. Alle gradiënten zijn benut door het toepassen van meerdere natuurzaadmengsels: van natuurlijke oevers, vochtig hooiland tot het talud van het verhoogde en drogere middenpad.

Eenmaal gedroogd, worden ze geschoond door plantenresten uit het zaadmateriaal te zeven, waarna de zaden klaar zijn voor opslag in een droge, donkere en koele ruimte.

Met de opgeslagen zaden worden zeven zaadmengsels gemaakt, elk

bestaande uit ongeveer twintig plantensoorten en elk geschikt voor een ander type bodem. De range loopt van “nat voedselarm” via “vochthoudend voedselrijk” naar “droog voedselarm”. Enkele soorten worden in meerdere mengsels toegepast omdat ze een brede groeiplaatsrange hebben. Dat zijn bijvoorbeeld Blaas-silene (*Silene vulgaris*) en Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) die beide in wel vier mengsels gaan. De zaadmengsels worden alleen in Rotterdam uitgezaaid.

Succesverhaal

Er is in de loop der jaren wel eens wat minder goed gelukt, maar over het algemeen is het een succesverhaal. Mooie voorbeelden genoeg dus; de in het kader beschreven voorbeeld zijn slechts een losse greep op basis van

ouderdom, geografische spreiding en bodemtype. Het zijn inmiddels parels van het beheer door Landschapsonderhoud Rotterdam.

Geïnspireerd door de Rotterdamse aanpak?

De samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en Landschapsonderhoud Rotterdam en de gerichte aanpak blijken een gouden recept voor het realiseren van een bloemrijke en insectenrijke openbare ruimte in Rotterdam. Wil je meer weten over de Rotterdamse aanpak, neem dan contact op met de auteur.

Tekst en foto's: Mark Roest

Stichting Landschapsonderhoud Rotterdam
m.roest@landschapsonderhoud-rotterdam.nl

Machinale oogst van Grote ratelaar.